

- (2007): Upozornění na rizika spojená s vysazováním nepůvodních druhů rostlin do přírody a posilováním populací ohrožených druhů. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 42: 337–338.
- Karlík P. (2007): Diskuze ke článku Co roste v Klatovech v bývalých lomech u hřbitova? – Calluna 12/1: 21.
- Krahulec F. (2007): Komentář ke článku Co roste v Klatovech v bývalých lomech u hřbitova? – Calluna 12/1: 20.
- Prausová R., Husák Š., Kaplan Z., Adamec L. & Rybka V. (2004): Řešení zachrany poslední populace rdestu dlouholistého (*Potamogeton praelongus* Wulfen) v České republice. – Ochr. Přír. 59/3: 82–86.
- Robovský J. (2008): Když sloni zabíjejí nosorožce. – Vesmír 87/5: 279.
- Rybka V. & Klauisová A. (2004): Záchrané programy ohrožených druhů rostlin. – Ochr. Přír. 59/3: 67–70.

Petr Lepší, Martin Lepší a Karel Boublík

ZPRÁVY O LITERATUŘE / BOOK REVIEWS

A. C. Jermy, D. A. Simpson, M. J. Y. Foley & M. S. Porter

Sedges of the British Isles, BSBI Handbook No 1, Ed. 3.

Botanical Society of the British Isles, London, 2007, 554 stran, cena 15,50 GBP, ISBN 9780901158352.

V loňském roce vyšlo již třetí, tentokrát doplněné a rozšířené vydání příručky o ostřicích (šachorovitých) Britských ostrovů (BI). Předěšlá vydání vyšla v letech 1968 a 1982 s dotisky. Hlavním autorem je opět A. C. Jermy; tentokrát byli za spolupracovníky přijati D. A. Simpson, M. J. Y. Foley a M. S. Porter. Úspěšnými autory výstižných perokreseb je několik členů Britské botanické společnosti. V úvodu je poděkování specialistům, kteří se poznámkami a nepublikovanými daty podíleli na tomto díle. Kniha je věnována Tomu Tutinovi a Dicku Davidovi, dvěma spoluautorům první edice.

Velmi žádané a snad v celé Evropě využívané a očekávané vydání tohoto díla ztratilo kapesní charakter; formát knihy byl zvětšen a na 554 stranách (oproti 269 v minulém vydání) je obsaženo velké množství taxonomických, ekologických a regionálně-fytogeografických informací tentokrát nejen o ostřicích, ale i ostatních taxonech čeledi *Cyperaceae*, vyskytujících se na BI (35 taxonů, autorem D. Simpson, Kew). Ke zvýšení objemu příručky přispělo zařazení 44 pro BI potvrzených hybridů, zpracovaných poprvé na území v detailech posledními dvěma autory. Celkový počet britských druhů rodu *Carex* činí 72 (pro srovnání: jen v České republice máme 82 taxonů na úrovni druhu).

Obecné kapitoly týkající se morfologie doznaly značných úprav, jsou zcela přepracovány a doplněny o text i kresby (z větší části pro nově zpracované ostatní *Cyperaceae* mimo rod *Carex*). Následují kapitoly věnované stupni ohrožení těchto taxonů, poznámky o rozmnožování a dosud zjištěné počty chromozomů u britských *Cyperaceae*. Poznámky ke klasifikaci zpracovaných skupin *Cyperaceae* jsou opatřeny novými literárními poznatky a komentáři. Oproti minulým edicím byly nomenklatorické změny jen velmi drobné (např. *Psyllophora* místo *Primocarex*). Cenná je nově zpracovaná podrobná kapitola obecné části věnovaná hybridům v čeledi *Cyperaceae*, obsahující důležité informace k diagnostice a determinaci. Při identifikaci hybridů je zmíněna také metodická pomoc počítáním chromozomů rodičovských druhů i samotného hybridu, případně použití analýzy isoenzymů. Velmi cenný je přehled morfologických znaků, kterých je nutno si všimnout při determinaci rostlin podezřelých z hybridního původu (str. 57). Závěrem jsou připomenuty okolnosti, které ještě nemusí znamenat hybridní původ rostlin a přehled hybridních kombinací, u kterých byly jednak znovu revidovány herbářové doklady s negativním výsledkem, jednak tyto rostliny byly neúspěšně hledány v terénu.

V knize je nově pojata kapitola Ekologie: byla sem vložena tabulka sestavená z Ellenbergových ekologických čísel pro taxony z území britských ostrovů a podán přehled jejich vazby na určité syntaxony.

Speciální část má následující posloupnost informací: (1) popis taxonu, který nedoznal žádných změn oproti minulému vydání, je dostatečně stručný i podrobný vzhledem k rozsahu a typu díla, (2) ekologicko-cenologické informace, které byly částečně rozšířeny o nové poznatky z terénu a (3) taxonomické poznámky, týkající se rozlišování od příbuzných taxonů a existence příp. hybridů. Sympatické je, že zůstalo při povšečné charakteristice druhových skupin, následované členěním na jednotlivé taxony. S výhodou je hned za textem taxonu připojena zvětšená síťová mapka jeho rozšíření na BI. Nutno dodat, že tento manévr sice rozšířil objem knihy, ale stal se vhodným vylepšením 3. edice; čtenář nemusí mapku hledat v závěru knihy. Mapky jsou opatřeny drobným komentářem a příbuzné či podobné druhy jsou porovnány na jedné dvojstraně (např. *C. spicata* – *C. muricata*), což u čtenáře přispívá k jasnějšímu obrazu typu rozšíření obou taxonů. V mnoha případech musíme konstatovat, že hojnost, s jakou se některé vybrané druhy na Britských ostrovech vyskytují, je v zásadě podobná situaci v ČR (např. *C. hirta*, *C. riparia*).

Vyobrazení u většiny taxonů je převzato z předešlé edice; jen všechny ostatní *Cyperaceae* a více jak polovina hybridů v rodu *Carex* byly nakresleny zcela nově. Celkově vzato, při technické kvalitě díla je to vynikající pomůcka při determinaci, která má v Evropě jen málo srovnání. Jen u většiny by stálo za námahu nakreslit detailnější strukturu příčného řezu listem, který může být i u podobných druhů zcela odlišný (např. *C. acuta* vs. *C. acutiformis*). Takto, při své velikosti, říká čtenáři jen něco o typu tvaru příčného řezu, nikoliv o distribuci cév, provazců sklerenchymu či dutin.

Velmi cenná je tabulka, obsahující srovnání taxonomicky významných znaků hybrida a rodičovských druhů. Některé z hybridů jsou překvapením pro zpracované území, jejich popis a graficky dobře zvýrazněné znaky jsou inspirací pro jejich hledání na území ČR (např. *C. vulpina* versus *C. otrubae*, *C. otrubae* versus *C. spicata*; u obou však dosud na základě dlouhodobého pozorování v terénu pochybují o jejich existenci; autoři k jejich identifikaci použili prozatím jen morfologickou metodu). U skupiny *C. muricata* považují údaje o hybridech za pochybné, i přes pozorované a publikované intermediární znaky. Vzhledem k rozsáhlé variabilitě založené na sekundární agmatoploidii a často neúplné fertilitě, způsobené jinými vlivy než hybridizací, nemohu ze střední Evropy výskyt hybridů potvrdit. Nicméně, potřeba molekulární analýzy této skupiny či některých dvojic taxonů uvnitř skupiny je zde zmíněna.

V knize je publikován nově zpracovaný klíč k určení ostřic se zralými mošničkami všech nehybridních taxonů; je členěn na 6 skupin podle počtu klásků a rozdělení pohlaví v nich, počtu blizen, tvaru mošniček na průřezu (bikonvexní, trojboké) a přítomnosti chlupů či papil na povrchu mošniček. Klíč k určení sterilních rostlin, publikovaný v minulém vydání, byl vypuštěn.

Kapitola s přehledem pochybných údajů, vymizelých a zavlečených druhů byla přepracována podle nových poznatků (12 druhů, z nichž nejvýznamnějšími jsou *C. buchananii*, častěji pěstovaná u nás na skalách, *C. secta* a *C. inversa*, všechny přechodně zavlekané). Severoamerické ostřice *C. crawfordii* a *C. vulpinoidea* jsou taktéž známy ze střední Evropy, poslední byla zaznamenána v Anglii a Skotsku v 10 hrabstvích.

Nezbývá než recenzované dílo označit za velmi zdařilé, hodné následování a i přes některé zmíněné kritizované detaily velmi významné. Je to příručka v evropském prostoru široce používaná, která může posloužit k detailnějšímu poznání taxonomicky obtížné skupiny jako jsou *Cyperaceae* i na našem území. Můžeme si jen přát, aby něco podobného vyšlo pro zájemce i u nás.

Radek Ř e p k a